

Instructie Geen nood bij brand! voor de preventist

We maken ons bij de brandweer zorgen over de zorg. Niet over het feit dat een cliënt slechts een keer per week wordt gedouched door gebrek aan personeel, maar over de brandveiligheid in de instellingen. Als brandweer controleren we of de voorzieningen in orde zijn en of het gebouw aan alle eisen voldoet. Maar welk nut heeft het om een goede brandwerende scheiding te hebben als de deuren zijn vastgezet met een keg, omdat het onhandig is om telkens de deur open te doen.

En een goed ontruimingssysteem, wat voor nut heeft het als je tijdig gewaarschuwd wordt maar er is maar één persoon om 50 bedden het gebouw door te helpen...Kortom het menselijk handelen heeft een direct effect op die brandveiligheid en juist aan dat handelen en de bijbehorende kennis wil het nog wel eens schorten.

Reden dus om een keer niet puur in te zetten op de bouwkundige maatregelen, maar de mens erachter verantwoordelijk te maken, de medewerkers bewust te laten worden van hun eigen verantwoordelijkheid. En de eerste, belangrijke maar ook moeilijke, stap is dan om het onderwerp onder de aandacht te krijgen van het management van de zorginstellingen. Brandveiligheid in alle aspecten op de kaart zetten dat is waar het project Geen nood bij brand! over gaat.

Vorbereiding

De voorbereiding van Geen Nood bij Brand! begint met een training voor preventisten van de brandweer van ongeveer een dagdeel dat bestaat uit een kort theoretisch deel en een praktische training 'on the job'. Het is van groot belang dat de training kan plaats vinden op een locatie van een instelling. Een gebouw met verdiepingen en lift waar op dat moment geen personen aanwezig zijn.

De training geeft jou niet alleen inzicht in de communicatie met medewerkers en cliënten/bewoners in een zorginstelling maar ook over het evacueren van mensen met een beperking. Daarnaast leer je hoe je kennis en ervaring kunt toepassen in de regelgeving en de dagelijkse praktijk. Met de verworven kennis leer je ook om uit de brandweerrol te stappen en te schakelen naar een adviserende, meedenkende rol om zo een andere communicatiemethode toe te passen.

Uitgangspunten:

- zelf ervaren;
- in contact komen met mensen met een beperking;
- handvatten voor communicatie met gehandicapten;
- kleine groep;
- vier trainers, praktisch oefenen met een verschillende beperking.

Trainingen

De training wordt verzorgd door de Stichting GIPS Training en Advies en Taakgroep Handicap en Samenleving Rvarium. Rvarium is een creatieve leeromgeving waar mensen kunnen ervaren (pagina 6) welke risico's en gevaren verminderd zelfredzame mensen kunnen lopen bij incidenten, rampen en calamiteiten. Aandacht wordt besteed aan die aspecten die vanuit brandveiligheid als voorschrift gelden maar die in het dagelijkse leven van minder zelfredzame mensen als een beperking worden ervaren.

Het is belangrijk dat de veiligheidsexpeditie geoefend wordt bij een 'bevriende' instelling of een instelling die al samenwerkt in het project Geen Nood bij Brand! In deze oefening leer je de 'nieuwe' technieken in de praktijk toe te passen en leer je om te gaan met de veiligheidsexpeditielijsten en het expeditieverlag. Het oefenen moet vooraf goed worden doorgesproken, denk hierbij aan de verschillende deelnemersrollen.

De communicatietraining (pagina 5) is gericht op het aanleren van een andere stijl van communiceren waarbij het accent van de brandweer verschuift van een controlerende en gebiedende methode naar een vragende en adviserende methode. De training is nodig om jou, als preventist tijdens de veiligheidsexpeditie voldoende bagage mee te geven zodat je in staat bent de juiste vragen te stellen om knelpunten boven water te krijgen.

Een andere mogelijkheid is dat je een veiligheidsexpeditie meeloopt bij een brandweerkorps dat al werkt volgens de richtlijnen van het project Geen Nood bij Brand! Het verdient aanbeveling om twee oefeningen te doen.

Praktijk

Introductie

Je hebt een afspraak gemaakt voor het eerste contact met de instelling. Je introduceert het project 'Geen nood bij brand! veiligheid in de zorg' en je maakt vervolgspraken voor onder meer de veiligheidsexpeditie.

Voor deze eerste afspraak is een presentatiemap voor de instelling gemaakt met de volgende inhoud:

- Folder Geen nood bij brand!
- Veiligheidsexpeditielijst
- Expeditieverlag als voorbeeld
- Visitekaartje (eigen naam en telefoonnr. Invullen)

Tweede afspraak inventariseer de deelnemers

Bij de tweede afspraak bespreek je samen met de contactpersoon de veiligheidsexpeditielijst. Met de fotokaart worden alle stappen van de veiligheidsexpeditie verduidelijkt, uitgelegd en toegelicht.

Alle personen die deelnemen aan de expeditie worden nu bekend en genoteerd, inclusief hun functie. Je legt uit dat elke deelnemer aan de veiligheidsexpeditie een camera krijgt voor het maken van situatiefoto's en je biedt hulp bij het maken van de foto's als de deelnemer dit zelf niet kan. Noteer ook de bewoners die tijdens de expeditie aansluiten.

Ook wordt vast gelegd welke afdeling voor de veiligheidsexpeditie bezocht wordt. Maak aantekeningen van alle bijzonderheden van de bewoners, hoe zijn ze minder zelfredzaam of zijn ze rolstoelers.

Schrijf de aandachtspunten op die door de instelling zelf aangedragen worden en die tijdens de expeditie nader bekeken kunnen worden. Maak een vervolgspraak.

Meenemen:

- fotokaart
- veiligheidsexpeditielijst

Derde afspraak is de veiligheidsexpeditie

Controleer of alle deelnemers voor de veiligheidsexpeditie aanwezig zijn en noteer eventuele veranderingen. Alle deelnemers ontvangen van jou de fotocamera, voorzien van eigendomssticker en jullie gaan met de deelnemers de veiligheidsexpeditie lopen. Je vertelt dat je al wandelend de onderwerpen bespreekt die in de veiligheidsexpeditielijst beschreven zijn en je neemt de leiding in de gesprekken.

Alle deelnemers maken foto's van goede en gevaarlijke situaties op het gebied van veiligheid, toegankelijkheid, vluchten en gebruik. Tijdens de expeditie geef je uitleg en je beantwoordt vragen. Je hebt een actieve, stimulerende rol en je voert de regie waarbij de communicatiestijl niet directief is maar informatief en stimulerend.

Na afloop van de expeditie neem je samen met alle deelnemers de veiligheidsexpeditielijst door en je noteert alle op- en aanmerkingen.

Vorbereiding:

Voordat je naar de instelling gaat, bestudeer je het gebruiksbesluit en de gegevens van de instelling naar aanleiding van de gebruiksvergunning. Deze gegevens noteer je in de veiligheidsexpeditielijst.

Let op:

Alle camera's zijn opgeladen en alle oude foto's zijn verwijderd. De eerste foto op de camera is die van de expeditiefotograaf zelf, zodat duidelijk is wie het betreffende fototoestel bediend heeft. Het is niet de bedoeling dat (goede en/of gevaarlijke) situaties gecreëerd worden voor een mooie foto. Jij (brandweer) bent verantwoordelijk voor het nemen van de foto's, want die worden later gebruikt in het E-learningprogramma.

Tijdens de expeditie kom je bijna altijd onderstaande situaties tegen, leg het vast of het goed is of niet:

- Nooddeur is geblokkeerd of niet
- Blusmiddelen zijn geblokkeerd of niet
- Vluchtweg is geblokkeerd of vrij van opslag
- Brandweersleutel/kluis
- Drempels zijn hoog of laag, geen drempels

- Plafondversiering
- Prullenbak, televisie, witgoed zoals wasmachine, droger
- De voorkant/ingang van de instelling
- Hek of poort aanwezig

Meenemen:

- Drie camera's;
- Pennen;
- Veiligheidsexpeditielijst(en).

Vierde afspraak is het expeditieverslag

Bij de vierde afspraak met de instelling reik je het expeditieverslag en de usbstick met een link naar het E-learningprogramma uit. Alle expeditiedeelnemers ontvangen het expeditieverslag en de informatie wordt doorgenomen en besproken. Je geeft uitleg over verbeterpunten, adviezen, materialen en gebruiksvoorwerpen. Je maakt vervolgspraken voor bhv-ers.

Tijdens dit gesprek vraag je de namen en functies van eventuele contactpersonen van de instelling die willen deelnemen aan de focusgroepen van het project Geen nood bij brand!

Vorbereiding:

Het expeditieverslag wordt door jou, preventist van de brandweer, gemaakt. Dat wil zeggen: de foto's worden met de knop invoegen op de juiste plaats gezet in het standaard document. Je schrijft naar aanleiding van jouw aantekeningen en de op- en aanmerkingen de tekst in het document. In het expeditieverslag neem je ook alle aanbevelingen en verbeterpunten op.

Let op:

foto's nemen veel ruimte in beslag in de expeditierapportage maar door de foto's in het document te comprimeren, onder figuur opmaak, verklein je deze ruimte. In het expeditieverslag vul je bij elke vraag de score in. Je vult ook de op- en aanmerkingen van alle expeditiedeelnemers in en vergeet niet de aanbevelingen en aandachtspunten te

verwerken. Zijn bij bepaalde vragen geen op- en aanmerkingen, verwijder dan alle overbodige tekst en laat alleen de vraag en de score staan.

Je hoeft niet alle foto's te plaatsen maar maak een kritische selectie of keuze, belangrijk is dat de beelden duidelijk maken wat er bedoeld wordt. Uiteraard kun je meerdere foto's bij één vraag of op- en aanmerking gebruiken.

Meenemen:

- Veiligheidsexpeditielijst
- Expeditieverlag in drievoud op huisstijlpapier Geen nood bij brand!
- E-learning USB-stick met GNBB-logo
- Link naar www.veiligheidspaspoort.nl met de inlogcodes: arbo1, arbo2, arbo3, enz.

Vijfde afspraak met bhv

Eén van die afspraken is een nieuwe veiligheidsexpeditie waarbij de bhv-medewerker van de instelling de regie over de expeditie gaat leren. In een volgende veiligheidsexpeditie kan de leiding helemaal worden overgenomen door de eigen organisatie/instelling. Jij bent als preventist als adviseur aanwezig.

Fedde Makkinga

Projectleider Geen Nood bij Brand!

Juni 2009

Communicatietraining voor preventisten

Deze training geeft preventisten inzicht in communicatie met mensen die werken in de zorg en cliënten die gebruik maken van de zorg. In slechts één dagdeel leren preventisten stapsgewijs hoe en waarom ze anders moeten omgaan met mensen in zorginstellingen:

- het doel verhelderen van de veiligheidsexpeditie
- inzicht krijgen in het beeld dat preventisten hebben over de gesprekspartners van de zorginstellingen en vice versa
- in de nieuwe rol ga je samen waarnemen wat de situatie is. Dit moet iedereen vanuit zijn eigen expertise doen
- theoretische uitgangspunten over communicatie

De meeste tijd wordt besteed aan communicatieoefeningen: Jezelf voorstellen vanuit die andere (adviserende) rol; omgaan met lastige momenten tijdens een expeditie: smoezen; beeldvorming; ontwijkend gedrag; meedenken met de zorginstellingen/cliënten.

Het programma:

Het doel van de veiligheidsexpeditie in zorginstellingen moet helder zijn. De preventisten moeten inzien dat anders communiceren nodig is. De partijen kijken anders tegen veiligheid aan en zoeken naar oplossingen.

Groepsdiscussie: waarom krijgen jullie deze training? Andere vragen: waarom is er een nieuwe rol van de brandweer nodig? Wat houdt deze rol in? Is dit een rol die je wil/kan aannemen?

Conflicterende en verschillende belangen helpen preventisten om vastgeroeste patronen en visies over zichzelf en de zorginstellingen te doorbreken. Het leidt tot bewustwording van het eigen gedrag in wisselwerking met het gedrag van anderen.

Inventariseren van steekwoorden door vragen: Wat zijn lastige klanten, wat doen zij? Hoe denken instellingen over jullie (brandweer)? Hoe komt dat? Wat is de grootste valkuil van de brandweerman/preventist in deze nieuwe rol?

Rollenspel van trainster en inventarisatie. Preventisten het verschil laten zien tussen waarnemen en interpreteren en het gevaar van interpreteren. Objectief leren beschrijven. Als iets objectief beschreven wordt heeft het geen waardeoordeel. Probleemsituaties wordt

gespeeld: brandonveilige situaties, gedrag, BHV'er probeert foutje te verdoezelen, BHV'er reageert non-verbaal op een wijze waar het vanaf straalt dat hij het onzin vindt.

In de communicatietheorie leren preventisten termen die van belang zijn om zichzelf bij te kunnen sturen. Bovenstroom en Onderstroom (Inhoudsniveau en Betrekkingsniveau). Hoe leer je? Van onbewust onbekwaam naar bewust bekwaam.

Evaluatie en afsluiting. Met vragen als wat ga je anders doen? Wat van de vandaag ontwikkelde vaardigheden, neem je mee in je werk als handhaver?

Praktische training voor preventisten

Preventisten leren en beleven in een korte praktijktraining omgaan met mensen met en beperking. De training is van een dagdeel en vindt plaats in een geschikte locatie*.

- Praktisch programma waarbij het zelf ervaren een centrale rol speelt
- In contact komen met mensen met beperkingen
- Handvatten krijgen voor communicatie met gehandicapten
- Er zijn 4 deelnemers
- Er zijn 4 trainers met verschillende beperkingen (rolstoel, blind, doof en VG)

Het programma:

Evacuatie oefening. De trainer ontvangt de deelnemers en begeleidt ze naar de andere trainers. Twee deelnemers krijgen een beperking, de andere twee doen de evacuatie. Trainers geven feedback over hoe met name de communicatie is verlopen. Vragen? De trainers geven direct handvatten voor communicatie die betrekking hebben op hun beperking.

Korte pauze

Tandem preventist/trainer. De preventist gaat met dezelfde handicap als de trainer door het gebouw. Op welke veiligheidsaspecten let de preventist die controleert en wat betekent dat voor de trainer met beperking. De preventist moet leren gebruik te maken van de kennis en ervaring van de trainer om te komen met oplossingen voor veiligheid. Dit onderdeel is een voorbereiding op de 'veiligheidsexpeditie'.

Opdracht: fotoserie. Deze foto's geven inzicht in de veranderende (adviserende) rol van preventisten.

Evaluatie en afsluiting. De preventisten krijgen een handzaam boekje met daarin praktische tips betreffende communicatie met mensen met beperkingen.

* Geschikt locatie is een gebouw met meerdere verdiepingen (met een lift) waarbij de vluchtwegen en brandveiligheid nog niet optimaal zijn. Denk aan: zware branddeuren die dicht gaan bij een brandalarm, smalle gangen, doorgangen en trappenhuizen, nooduitgangen met drempels, wenteltrappen, steile hellingbanen voor rolstoelen, obstakels in gangen en elektrische deuren die niet open gaan als de stroom er van af is